

ouders dragen nooit alleen

ouders dragen nooit alleen

Inge De Waele

PROFESSIONALS ONDERSTEUNEN
IN VERBINDEND OUDERSCHAP

P E L C K M A N S

INHOUD

PROLOOG	7
Het web van dragen	7
INLEIDING	11
Wie draagt het ouderschap?	11
1. OUDERSCHAP IN CONTEXT	15
1. Tussen verlangen en werkelijkheid	17
2. De samenleving als derde partij	23
3. Kwetsbaarheid en kracht van ouderschap	31
2. DE PROFESSIONAL IN HET SPANNINGSVELD	35
4. Werken met ouders: geen neutrale positie	37
5. De professional als mens	43
6. Twee rollen rond hetzelfde kind	49
7. Beoordeling, kwetsbaarheid en asymmetrie	55
8. Tussen nabijheid en verantwoordelijkheid	61
9. De nood aan reflectieve ruimte	65
Poëtische reflectie – Het dragen van meervoudigheid	69
3. REFLECTIE, DIALOOG EN SUPERVISIE	71
10. Waarom handelen alleen niet volstaat	73
11. Reflectie als professionele praktijk	79
12. Samen denken: intervisie en dialoog	85
13. Supervisie: gedragen worden in het werk	91
14. Oudersupervisie als spiegelvraag	99
4. REFLECTIE IN HET CONTACT MET OUDERS	105
15. Wanneer een gesprek begint te verharderen	107
16. De houding die de ruimte draagt	113
17. Wanneer gesprekken kantelen	119
18. Betekenis als relationeel veld	125

5. SAMEN DRAGEN

19. Professionals dragen ook niet alleen	131
20. Ouderschap als maatschappelijke opdracht	133
21. Naar een cultuur van gedeeld dragen	141
	147

SLOTESSAY

Ouderschap in een ecosysteem onder druk	153
	153

Nawoord	157
----------------	-----

Dankwoord	159
------------------	-----

Verder lezen	161
---------------------	-----

Inspiratiebronnen	163
--------------------------	-----

Ecologische afsluiting	165
-------------------------------	-----

PROLOOG

HET WEB VAN DRAGEN

Zij zit al een jaar bij mij in begeleiding.
Gisterenavond zag ik voor het eerst haar moeder.
Het was mijn cliënte die daarop had aangedrongen: dat haar moeder zou komen.

Voor haar moeder was het de eerste keer.
Nog nooit had ze zelf begeleiding of therapie gevolgd.
Wel was ze ooit met haar zoon naar een kinderpsycholoog gegaan, jaren geleden.
Dat traject liep vast: de zoon wilde niet meer terug.
Later kwam hij opnieuw in contact met een andere hulpverlener.
Dat leek beter te gaan.

Op een bepaald moment werd de moeder uitgenodigd in een gesprek.
Ze kreeg te horen dat ze haar zoon meer ruimte moest geven, minder streng moest zijn.

Het contact tussen hen bleef moeilijk.
De spanningen in het gezin namen toe.
Er was sprake van middelengebruik bij de zoon.
Vooral de dochter draagt veel boosheid naar haar.

En toch zit ze hier.
Ik zie hoe gespannen ze is.
Alsof ze zich al verdedigt nog voor ze iets gezegd heeft.
Alsof ze verwacht dat ze beoordeeld zal worden.

Ik vraag haar niet wat er fout is gegaan.
Ik vraag haar wat haar hier heeft gebracht.
Wat de druppel was die maakte dat ze nu tegenover mij zit.
Waar ze de moed heeft gevonden om te komen.

Langzaam begint ze te spreken.
Over wat er onderweg gebeurd is.
Over pogingen om het goed te doen.
Over momenten waarop ze niet meer wist hoe ze moest reageren.
Over hoe ze haar kinderen niet wil verliezen, maar soms het gevoel heeft dat ze hen kwijt is.
Over haar verlangen om opnieuw dichterbij hen te komen.
En over de onmacht die ze daarin voelt.

Wanneer ik vraag of ze opnieuw wil komen, knikt ze.
Voorzichtig, maar vastberaden.
Alsof er, tussen alles wat vastzit, toch nog beweging mogelijk is.

* * *

In zulke gesprekken wordt zichtbaar hoe snel we geneigd zijn om één oorzaak te zoeken.
Eén persoon die verantwoordelijk is.
Eén moment waarop alles gekanteld zou zijn.
Maar wat zich hier toont, is geen rechte lijn.
Het is een web.
Van intenties en misverstanden.
Van nabijheid en afstand.
Van mensen die proberen te zorgen — en onderweg zichzelf en elkaar kwijtraken.
En ook: van mensen die blijven zoeken hoe het anders kan.

In dat web wordt ook mijn positie niet neutraal.
Wat ik zeg, waar ik naar kijk, welke woorden ik gebruik, ze bewegen mee in het systeem waarin deze familie zich probeert te heroriënteren.

Hulpverlening is nooit enkel observatie. Ze wordt zelf deel van de beweging die ze probeert te begrijpen.

Misschien is dat waar dit werk telkens opnieuw begint.

Niet bij de vraag wie fout zat.

Maar bij de vraag hoe we zijn beginnen te dragen.

En wat er gebeurt wanneer dat dragen te zwaar wordt om alleen te doen.

Want dragen is nooit individueel zuiver.

Het verschuift voortdurend tussen mensen, rollen en verwachtingen.

Soms wordt het overgenomen zonder dat het gezegd wordt.

Soms wordt het geweigerd zonder dat het zichtbaar is.

En vaak wordt het te zwaar op één plek gelegd, terwijl het eigenlijk verdeeld is over een hele context.

Want een leven ontstaat nooit in één relatie.

Het wordt gevormd in een web van ouders, kinderen, broers en zussen, partners, hulpverleners, leerkrachten, systemen en verwachtingen.

In wat gezegd wordt, en in wat onuitgesproken blijft.

In wie nabij blijft, en wie verdwijnt.

En in dat web staan ook wij als professionals.

Niet erbuiten.

Maar erin.

Daar, in die gedeelde ruimte, wordt zichtbaar hoe zorg nooit in één richting loopt.

En misschien is dat wat we opnieuw moeten leren zien: dat niemand een verhaal alleen draagt.

INLEIDING

WIE DRAAGT HET OUDERSCHAP?

We spreken vaak over ouderschap alsof het zich uitsluitend afspeelt tussen ouder en kind, alsof daar in die relatie alles besloten ligt. Wanneer het goed gaat, lijkt dat vanzelfsprekend. Wanneer het moeilijk loopt, wordt er gezocht naar wat er misging en waar het begonnen is.

Die zoektocht richt zich vaak op ouders: op wat zij deden of net niet deden, en op hoe zij aanwezig waren of afwezig, alsof daar de sleutel ligt tot wat vandaag voelbaar is. Die beweging is begrijpelijk. We worden immers gevormd in relatie tot wie ons grootbracht.

Tegelijk merk ik hoe die manier van kijken ook iets vernauwt. Een leven laat zich zelden herleiden tot één lijn, één oorzaak of één relatie die alles verklaart. Wat daardoor uit beeld dreigt te verdwijnen, is de context waarin ouderschap zich voltrekt.

Kinderen groeien niet alleen op in een gezin. Ze groeien op in een wereld: in kinderopvang, in scholen, in vriendschappen, in digitale netwerken en in verwachtingen die vaak onuitgesproken blijven maar sterk doorwerken. Ook ouders staan daar niet buiten. Zij proberen hun weg te vinden in een samenleving die veel vraagt, richting geeft, oordeelt, ondersteunt en tegelijk onder druk kan zetten.

Tussen ouders en die bredere wereld staan professionals: leerkrachten, hulpverleners en begeleiders. Mensen die naast ouders gaan staan, of tegenover hen, soms beide tegelijk. Ook zij dragen, maar wat zij dragen blijft vaak onzichtbaar.

In veel vakliteratuur ligt de nadruk op het ondersteunen van ouders, op methodieken, interventies en wat werkt. Minder aandacht gaat naar de ervaring van de professional zelf: naar wat het betekent om te werken in de ruimte tussen ouder, kind en samenleving. Een ruimte waarin verwachtingen samenkomen, waar waarden botsen of verschuiven, en waar nabijheid en oordeel dicht bij elkaar liggen.

Daar ontstaat iets wat moeilijk te benoemen is: twijfel, spanning en soms ook vermoeidheid. Niet alleen door werkdruk, maar door het voortdurende zoeken naar wat juist handelen is in een complexe realiteit.

Wat dit boek wil bieden

Dat is waar dit boek over gaat: over die tussenruimte waar ouder, kind, professional en samenleving elkaar raken.

Dit boek is gegroeid vanuit mijn werk in verschillende contexten: in therapieruimtes waar vastlopen en lijden zichtbaar worden, en in mijn werk met ouders, professionals en teams waar gezocht wordt hoe het anders kan. Steeds keert dezelfde vraag terug: hoe kunnen we aanwezig blijven in complexiteit zonder haar te versimpelen?

Wat dit boek wil bieden is geen antwoord, geen stappenplan en geen methode. Het vertrekt vanuit een andere beweging: niet het zoeken naar het juiste antwoord, maar het openen van een andere manier van kijken. Een manier die professionals ondersteunt om in situaties van twijfel niet vast te lopen, maar te kunnen blijven bewegen in hun handelen, zonder zichzelf, de ouder of het kind uit het oog te verliezen.

Werken met ouders brengt onvermijdelijk spanning met zich mee: conflicten, misverstanden en verschillende visies. Dit boek wil die complexiteit niet oplossen, maar verkennen hoe we ons ertoe kunnen verhouden. Hoe we kunnen handelen zonder over te nemen, hoe we spanning kunnen verdragen zonder ze te vermijden of te verharden, en hoe we kunnen blijven spreken, ook wanneer het moeilijk wordt.

Het is een uitnodiging om niet sneller of efficiënter te werken, maar aandachtiger te kijken naar wat zichtbaar is en naar wat onder de oppervlakte meespeelt.

Zorg voor kinderen, voor ouders en voor professionals wordt nooit alleen gedragen.

Dit boek beweegt van ouderschap in context naar de positie van professionals in het spanningsveld van ondersteuning. Het onderzoekt waarom reflectie, dialoog en supervisie noodzakelijk zijn in het werken met gezinnen, en hoe die reflectieve houding concreet wordt in het contact met ouders. Uiteindelijk keert het terug naar één centrale vraag: hoe kunnen we ouderschap en professionele verantwoordelijkheid opnieuw meer samen dragen, in plaats van ze te individualiseren?

Dit boek is geschreven voor professionals die werken met ouders en kinderen. Niet om ze technieken aan te reiken, maar om woorden te geven aan wat vaak moeilijk benoembaar is in dit werk: de spanning tussen nabijheid en verantwoordelijkheid, tussen begrijpen en handelen, en tussen betrokkenheid en begrenzing.

Het wil ruimte maken voor reflectie in een praktijk die vaak onder druk staat om snel te reageren, te beoordelen en op te lossen. Niet als alternatief voor deskundigheid, maar als ondersteuning van het denken dat professioneel handelen mogelijk maakt.

Een samenleving die zorg verwacht, moet ook ruimte maken voor wie zorgt.

Wat daarbij vaak onderbelicht blijft, is dat dit web niet neutraal is. Het is niet alleen een netwerk van relaties, maar ook een veld van interpretaties, verwachtingen en beoordelingen. Ouderschap wordt voortdurend gelezen, gewogen en vergeleken — door de omgeving, door professionals en door ouders zelf.

In die beweging ontstaat gemakkelijk het gevoel dat er één juiste manier van opvoeden bestaat, terwijl wat we 'juist' noemen vaak een sociaal en historisch gevormde norm is.

Dat maakt het werk met gezinnen niet alleen relationeel, maar ook ethisch geladen: wat als zorg geldt, en wie als 'goed genoeg' wordt gezien, ligt nooit vast.

DEEL I
OULDERSCHAP
IN CONTEXT

